

Keski-Suomen hankeaamukahvit

Toteuta Keski-Suomen paras kehittämishanke!

Leena Koponen ja Kaisa Vihinen, ELY-keskus
15.8.2025

Aamun aiheita

- ☐ Ajankohtaista verkostossa
- ☐ Maaseudun kehittämisen tavoitteet
 - ☐ Tukemisen yleiset ehdot
- ☐ Vinkit hankesuunnitelman laatimiseen

Ajankohtaista

- Rahoitusta on vielä jäljellä tälle vuodelle
 - Noin 4,6 milj. € hanke- ja yritystukiin ELY-keskuksen kautta
 - Pääpaino ELY-hankkeissa edelleen investoinneissa sekä tiedonhankintahankkeissa.
 - Leader-ryhmissä rahoitusta jäljellä hyvin, tarkista teemahaut ja painotukset paikallisen ryhmän sivuilta.
- ELY-keskuksesta haettavien hankkeiden vuoden viimeinen valintajakso päättyy 30.9.2025
 - Ensi vuonna samat tutut valintajaksot: 1.10.2025—31.1.2026, 1.2.—30.4. ja 1.5.—30.9
 - Leader-ryhmien valintajaksot ovat ryhmäkohtaiset, tarkista valintajaksot paikallisen ryhmän sivuilta: Keski-Suomen Leader-ryhmien verkkosivusto
- Aluehallintouudistus etenee
- ELY-keskus muuttaa Sinettiin
- ely-keskus.fi –sivusto uudistunut
- Ruokavirastolta keväällä sulkemisen ohje
 - Rahoituskauden 2023—2027 hankkeiden toteutus voi jatkua vuoden 2028 loppuun

Pöllöparlamentti ti 26.8. klo 13–15, Ränssin Kievari

Leader Jyväsiirien rahoitusinfoja teamsissa

- 9.9. klo 17–18 Rakentaminen
- 16.9. klo 17–18 Pienhankkeet
- 24.9. klo 16–18 Yritysrahoitus

Leader Vesurin hanke- ja yritystukiklinikat

- 9.9. Kuhmoinen, 11.9. Petäjävesi, 18.9. Jämsä 22.9. Keuruu
- Katso lisätiedot: keskisuomenmaaseutu.fi/vesuri/ajankohtaista

Leader Viisarin toiminnanjohtaja esittäytyy

- 22.8. klo 9—15 Viisarin toimistolla

Vaikuttavuuden teematreffit teamsissa

- 21.8.2025 Hankkeen suunnittelu
- 25.9.2025 Hankkeen toteutus
- 6.11.2025 Eri rahoitusohjelmien yhteistyö
- 4.12.2025 Hankkeen jälkihoito
- <https://maaseutuverkosto.fi/verkostoidu/teematreffit/>
- Aina klo 9.30—10.30

Maaseuturahoituksen tarkoitus

Maaseuturahoituksella **vahvistetaan maaseudun elinvoimaa, osaamista ja yhteisöllisyyttä**, kehitetään palveluita edistetään ympäristötekoja ja luodaan parempaa arkea. Yhteistyöhankkeet tarjoavat yrityksille arvokasta tietoa, uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia kehittyä yhdessä.

Maaseuturahoituksen suuntaamiseen vaikuttaa eri tasoilla määritellyt tavoitteet.

Rahoitusta voidaan myöntää hankkeisiin, jotka toteuttavat Suomen CAP-suunnitelmalle asetettuja EU-tason tavoitteita sekä Keski-Suomen alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman/Leader-ryhmien paikallisten strategioiden tavoitteita.

Lisäksi rahoituksissa huomioidaan kansalliset painotukset sekä muut ohjelmat ja strategiat, kuten Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma.

L1325/2022 1 § Lain tavoitteet
Vna 617/2023

BIOTALOUS

- 1.Metsä
- 2.Ruokaketju
- 3.Vesistöt

VETOVOIMAINEN MAASEUTU

- 4.Elinkeinot
- 5.Asuminen

OSAAMINEN

DIGITALISAATIO

YMPÄRISTÖ

Tutustu Keski-
Suomen
alueelliseen
maaseudun
kehittämis-
suunnitelmaan!
(ely-keskus.fi)

Hankkeiden odotettuja vaikutuksia esim.

- Puurakentamista on edistetty edelleen
- Ruoantuotannon kestävyyttä ja vastuullisuutta on parannettu.
- Vesistöjä hyödynnetään täysimääräisesti matkailussa.
- Omistajanvaihdoksia tehdään runsaasti
- Kiinnostus maaseutuasumiseen on kasvanut.

Keski-Suomen Leader-ryhmät

Jyväsräihi

- Jyväskylän maaseutualueet, Laukaa, Muurame, Uurainen
- [Jyväsräihin strategia - Leader Jyväsräihi](#)

Maaseutukehitys

- Hankasalmi, Joutsa, Konnevesi, Luhanka, Toivakka
- [Paikallinen kehittämisstrategia - Keski-Suomen Leader-ryhmät](#)

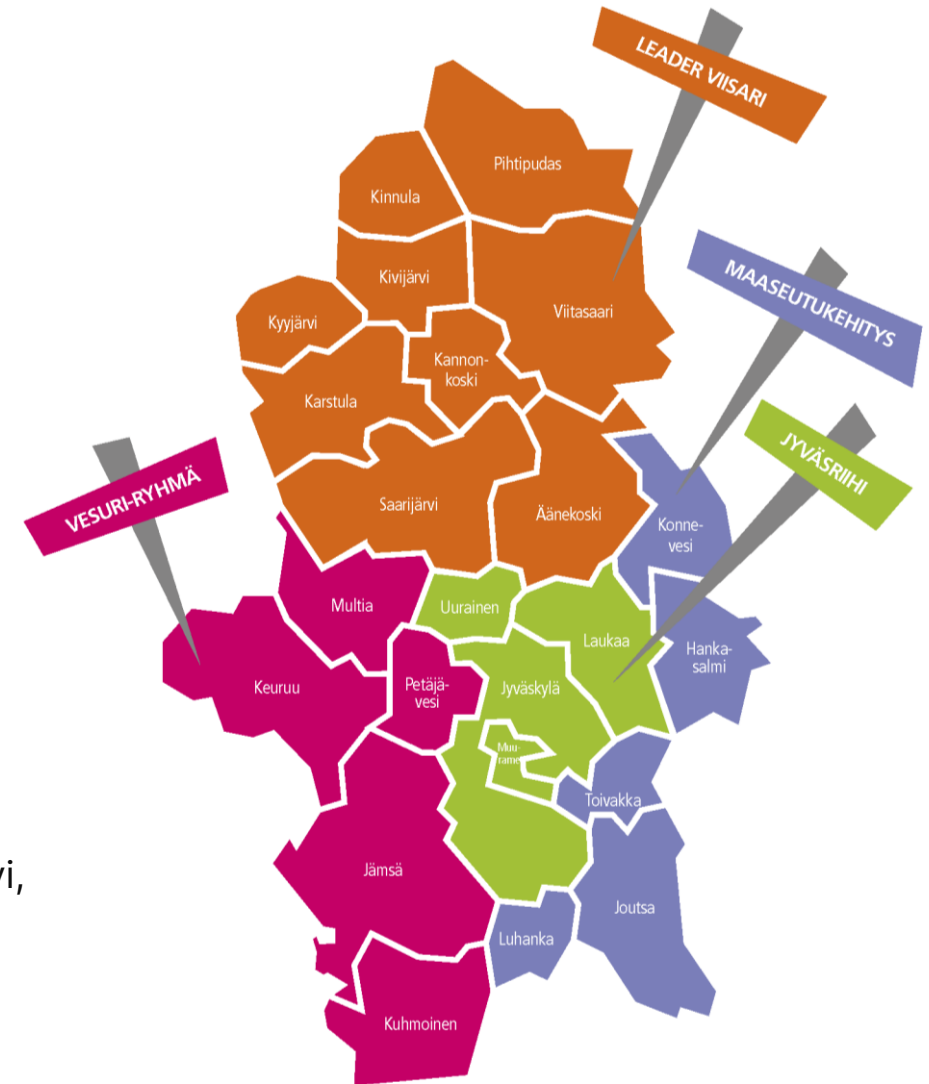
Vesuri-ryhmä

- Jämsä, Keuruu, Kuhmoinen, Multia, Petäjävesi
- [Vesuri-ryhmän paikallinen kehittämisstrategia Vesuri-ryhmän paikallinen kehittämisstrategia - Keski-Suomen Leader-ryhmät](#)

Viisari

- Karstula, Kannonkoski, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari, Äänekoski
- [Leader Viisarin strategia - Keski-Suomen Leader-ryhmät](#)

www.keskisuomenmaaseutu.fi

Millaisiin hankkeisiin tukea voi saada?

Koulutushankkeet (CAP-suunnitelma s. 988)

Koulutushankkeissa parannetaan maaseudun yrittäjien ja muiden toimijoiden osaamista ja koulutuksen saatavuutta. Hankkeen kohderyhmä ovat koulutukseen osallistujat. Tuki 70—100 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Lisätietoja [koulutushankkeista](https://ruokavirasto.fi/koulutushankkeista) (ruokavirasto.fi).

Tiedonvälityshankkeet (CAP-suunnitelma s. 1001)

Tiedonvälityshankkeet jakavat uusinta tietoa maaseudun yrittäjille ja muille toimijoille. Tuki enintään 100 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Lisätietoja [tiedonvälityshankkeista](https://ruokavirasto.fi/tiedonvalityshankkeista) (ruokavirasto.fi).

Yleishyödylliset ympäristö- ja ilmastoinvestoinnit

(CAP-suunnitelma s. 838-849)

Tukea voivat saada investoinnit, joiden avulla hillitään ilmastonmuutosta, parannetaan vesiensuojelun tilannetta tai edistetään luonnon monimuotoisuutta. Hankinta voi olla esimerkiksi aurinkopaneelit, uusi lämmitysjärjestelmä tai vesistöjen kunnostamisessa tarvittava laite. Tuki 80 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Lisätietoja [yleishyödyllisistä ympäristö- ja ilmastoinvestoinneista](https://ruokavirasto.fi/yleishyodyllisista-ymparisto-ja-ilmastoinvestoinneista) (ruokavirasto.fi).

Yhteistyöhankkeet (CAP-suunnitelma s. 930-976)

Yhteistyöhankkeissa on oltava vähintään kaksi toimijaa. Leader-ryhmältä haettaessa Leader-ryhmä luetaan yhteistyökumppaniksi. Tuki 60—100 % hyväksyttävistä kustannuksista.

HUOM.
Tiedonvälitys-
hankkeita
rahoitettu jo yli
tavoitteen.

maaseutu.fi

Erilaiset yhteistyöhankkeet

Maaseudun innovaatioryhmät (EIP)

EIP-hankkeen (European innovation partnership) tavoitteena on kehittää uusi keksintö tai toimintamalli johonkin alkutuotannon ongelmaan. Lisätietoja [EIP-hankkeista](https://ruokavirasto.fi/eip-hankkeista) (ruokavirasto.fi).

Maatilojen yhteistyöhankkeet

Yhteistyöhankkeissa luodaan uusia käytäntöjä, tuotteita ja palveluja, hyödynnetään digitalisaatiota. Hanke voi kehittää esimerkiksi lähiruoan tai matkailun tiimoilta tehtävää yhteistyötä. Lisätietoja [maatilojen yhteistyöhankkeista](https://ruokavirasto.fi/maatilojen-yhteistyohankkeista) (ruokavirasto.fi).

Laatujärjestelmät ja tuottajaorganisaatiot

Yhteistyöhankkeilla voidaan edistää ruokaketjun toimijoiden liittymistä erilaisiin laatujärjestelmiin, kuten eläinten terveydenhuoltojärjestelmään tai luomuun. Myös uusien tuottajaorganisaatioiden perustamista tuetaan. Lisätietoja [laatujärjestelmistä ja tuottajaorganisaatioista](https://ruokavirasto.fi/laatujarjestelmista-ja-tuottajaorganisaatioista) (ruokavirasto.fi).

Nuorten viljelijöiden ja yritystoiminnan yhteistyö

Hankkeilla sparrataan nuorten viljelijöiden alalle pääsyä ja maatilojen yhteistyötä. Hankkeen teemana voi olla esimerkiksi kumppanuusmaatalouden tai digitalisaation edistäminen. Lisätietoja [nuorten viljelijöiden ja yritystoiminnan yhteistyöstä](https://ruokavirasto.fi/nuorten-viljelijoiden-ja-yritystoiminnan-yhteistyosta) (ruokavirasto.fi).

Maaseudun palvelujen ja toimintaympäristön yhteistyö

Näillä hankkeilla kehitetään maaseudun palveluja ja monipuolistetaan alueen taloutta. Lisätietoja [maaseudun palvelujen ja toimintaympäristön yhteistyöstä](https://ruokavirasto.fi/maaseudun-palvelujen-ja-toimintaympariston-yhteistyosta) (ruokavirasto.fi).

Ilmastoyhteistyöhankkeet

Ilmastoyhteistyöhankkeessa lisätään ilmastomuutosta koskevaa asiantuntemusta ja pyritään tunnistamaan ilmastomuutokseen liittyviä riskejä, sopeutumistarpeita ja -keinoja. Hanke voi esimerkiksi tehostaa energiankäyttöä, vähentää ruokahävikkiä tai kannustaa energiapihiin liikkumiseen. Lisätietoja [ilmastoyhteistyöhankkeista](https://ruokavirasto.fi/ilmastoyhteistyohankkeista) (ruokavirasto.fi).

Luonnonvarayhteistyöhankkeet

Luonnonvarayhteistyöhankkeissa edistetään luonnon monimuotoisuutta ja lisätään tietoa mm. vesiensuojelusta, ravinteiden kierrätyksestä ja hiilensidonnasta. Lisätietoja [luonnonvarayhteistyöhankkeista](https://ruokavirasto.fi/luonnonvarayhteistyohankkeista) (ruokavirasto.fi).

Älykkäät kylät

Älykkäät kylät -yhteistyöhankkeet on uusi tukimuoto, joka on tarkoitettu uusien ratkaisujen etsimiseen ja rohkeisiin kokeiluihin. Lisätietoja [älykkäistä kylistä](https://ruokavirasto.fi/alykkaista-kylistä) (ruokavirasto.fi).

Yhteistyöhankkeiden muodot

- **Yhteistyöhankkeet**

- Yhteistyötoimenpiteessä tuetaan kehittämishankkeiden toteuttamista.
- Yhteistyöhön osallistuu vähintään kaksi toimijaa.
- Hankkeet voivat kestää enintään 5 vuotta.

- **Yritysryhmähankkeet ja viljelijäryhmähankkeet**

- 3—10 yritystä
- Ryhmä kehittää toimintaansa sekä yhteisillä kehittämistoimenpiteillä että yrityskohtaisesti
- Tavoitteena esim. tuotannollisen yhteistyön kehittäminen, tuoteperheen suunnittelu tai markkinointiyhteistyö

- **Valmisteluraha**

- Yritysryhmä- ja viljelijäryhmähankkeiden, EIP-hankkeiden ja älykkäät kylät -hankkeiden yhteistyökumppaneiden etsimiseen ja hankesuunnitelman valmistellun liittyviin kustannuksiin voidaan myöntää tukea enintään 5 000 €.

Mihin tukea voi käyttää?

- Työntekijöiden palkkauskuluihin
- Matkakustannuksiin
- Asiantuntijoiden palkkioihin
- Ostopalveluihin
- Pienhankintoihin
- Kohtuullisiin tarjoilukustannuksiin
- Kansainväliseen yhteistyöhön liittyviin kustannuksiin
- Toimistokuluihin
- Vuokriin
- Hankkeen ohjausryhmän kuluihin.

Huom!

ELY-keskuksilla ja Leader-ryhmillä on omia linjauksia tuen määrään ja tuettaviin kohteisiin liittyen.

Tutustu tarkemmin:
[Keski-Suomen ELY-keskuksen tukitasot ja kohteet, joita ei rahoiteta](#)

Leader-ryhmien linjaukset
[keskisuomenmaaseutu.fi](#)

Tuen määrä yhteistyöhankkeissa

(Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta haetut hankkeet)

Kun hyödynsaajia ovat pienet yritykset ja tuloksia levitetään laajasti tuki voi olla enintään 80 % tai 60 % hyväksyttävistä kustannuksista.

- Yhteistyöhanke voi saada 80 prosentin tuen, jos:
 - hankkeessa **lisätään yritysten tietoja ja osaamista merkittävästi** niiden toiminnan, uusien tai parannettujen tuotteiden, prosessien tai palvelujen kehittämiseksi tai prototyyppien rakentamiseksi.
 - Myös näitä tavoitteita tukeva pilottihanke voi saada 80 prosentin tuen.
- Yhteistyöhanke voi saada 60 prosentin tuen, jos:
 - hankkeessa **kehitetään uusia tai parannettuja tuotteita, prosesseja tai palveluja.**
 - Myös tuotteiden, prosessien tai palvelujen markkinointia edeltävä pilottihanke, testaus tai esittely voi saada 60 prosentin tuen.
- Yritys- ja viljelijäryhmähankkeissa 75 %
- Yleishyödyllinen kehittämishanke 100 % (valtiontueton)
 - Hyödyn tulee kohdistua laajalle kohderyhmälle
 - Esim. aktivointia ja koordinoitua
 - Ei yrityskohtaisia toimia
 - Leader-tuen määrä vaihtelee ryhmittäin, tarkista paikallisen ryhmän linjaukset!
- Leader-ryhmän kautta on mahdollista hakea tukea pienhankkeelle, jonka kustannukset ovat alle 8000 € ja tuki vähintään 1000 €.

Vinkkejä hankesuunnitelman kirjoittamiseen

Huomio hankesuunnitelmiin

- Rahoittajilla on useita hakemuksia arvioitavanaan. Selkeys ja ytimekkyys tärkeää, koska pitkissä ja rönsyilevissä hakemuksissa tärkeimmät kohdat voivat hukkuu tekstin sekaan.
- Tiivis ja hyvin jäsennelty hakemus:
 - Osoittaa, että hakija on hyvin valmistautunut ja että idean ydin on kirkkaana mielessä.
 - Helpottaa tarvittavan tiedon löytymistä hakemusta arvioitaessa.
 - Toimii myös ohjenuorana: auttaa pitämään hankkeen aikataulussa ja budjetissa ja varmistaa, että tavoitteet saavutetaan.
- Hyrrä ohjeistaa, mitä asioita hankesuunnitelman tulee sisältää. Seuraavilla dioilla on rahoittajan vinkit, miten suunnitelma kannattaa kirjoittaa. (Spoiler alert: TIIVIISTI)

Hyvä hankesuunnitelma on kuin käsikirjoitus – sen avulla sekä rahoittaja että toteuttajat ymmärtävät, mitä ollaan tekemässä ja miksi.

Siis miten?

☐ **Mieti, mikä on hankkeesi ydin.**

Mikä on se keskeinen ongelma, jonka haluat ratkaista, ja miten aiot sen tehdä?
Kun osaat kiteyttää tämän selkeästi, on helpompaa tiivistää myös koko hakemus.

☐ **Käytä selkeää ja yksinkertaista kieltä, joka välittää sanomasi tehokkaasti.**

Pyri siihen, että jokainen lause on perusteltu ja vie viestiä eteenpäin. Poista turhat sanat ja täyteilmaukset. Jargon ja monimutkainen kieli tekevät hakemuksesta raskaan lukea.

☐ **Keskity oleelliseen: mikä on tärkeää tietää?**

Valitse, mitä tietoa hakemukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois.

☐ **Hyvä rakenne helpottaa lukemista.**

Jaottele hakemuksesi selkeisiin osioihin. Kerro, kuinka aiotte päästä tavoitteisiin ja millainen lopputulos tulisi olemaan. Apuna voit käyttää vaikuttavuusketjumallia.

☐ **Karsi ja muokkaa tekstiä.**

Lue hakemus useaan kertaan läpi ja kysy itseltäsi:
Onko tämä tieto välttämätön? Voiko asian sanoa lyhyemmin?
Muutaman kierroksen jälkeen hakemuksesi on todennäköisesti tiiviimpi ja vaikuttavampi.

☐ **Pyydä lukuapua.**

Usein omalle tekstilleen sokeutuu. Ulkopuolinen näkökulma voi paljastaa kohtia, jotka vaativat vielä tiivistämistä tai selkeyttämistä. Kysy lukijalta, miten hän ymmärsi lukemansa.
Voit myös käyttää tekoälyä tiivistämisen apuna tai testata löytääkö tekoäly suunnitelmasi keskeisimmät asiat.

Täsmävinkit Hyrrän kysymyksiin 1/4

Tiivistelmä

- ✓ Kirjoita vasta lopuksi, vaikka se on ensimmäisenä Hyrrän hankesuunnitelmassa.
- ✓ Vastaa kolmeen kysymykseen: Mitä tehdään, miksi tehdään ja ketä varten?
- ✓ Pidä ytimekkäänä ja kuvaavana. Tiivistelmä julkaistaan hankerekisterissä.

Hakijan esittely ja resurssit hankkeessa

- ✓ Esittele organisaatiosi lyhyesti (tausta, osaaminen, aiemmat hankkeet).
- ✓ Esittele myös osatoteuttajat/kumppanit hankkeessa ja millaista yhteistyötä hankkeessa tehdään. Mitä lisäarvoa yhteistyö tuo hankkeen toteutukseen?
- ✓ Kuvaa henkilöstö ja heidän roolinsa **hankkeessa**.
- ✓ Kerro, miten hallinto ja talous hoidetaan.

Hankkeen tarve, tausta, kohderyhmä, hyödynsaajat ja toteutusalue

- ✓ Kerro, miksi hanke tarvitaan ja erittele kehittämistarpeet.
- ✓ **Kuvaa hankkeen tarvetta erityisesti kohderyhmän ja toteutusalueen näkökulmasta.**
- ✓ Kuvaa, miten hanketta on valmisteltu ja ketkä ovat osallistuneet valmistelutyöhön (lyhyt kuvaus). Miten aiempien hankkeiden tulokset on hyödynnetty?
- ✓ Osoita, miten hankkeella saadaan lähtötilannetta parannettua ja miten tunnistettuihin haasteisiin vastataan.

Täsmävinkit Hyrrän kysymyksiin 2/4

Hankkeen laajempi viitekehys

- ✓ Aseta hanke osaksi suurempaa kokonaisuutta: EU:n maaseutupolitiikka, Leader-ryhmän strategia tai Keski-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma
- ✓ Näytä, että hanke ei ole irrallinen, vaan tukee laajempaa kehitystä.
- ✓ Erityisesti tässä kohtaa on vaarana sortua siihen kuuluisaan hankejargoniin tai maailmoja syleileviin, yleviin tavoitteisiin. Muista kuitenkin, että yhdellä hankkeella edistät vain yhtä tiettyä osaa laajemmista kehittämisstrategiasta. Kukaan ei odota maailman pelastusta.

Hankkeen toteutus, aikataulu ja riskit

- ✓ Tämä on hankesuunnitelman tärkein osa. Panosta tähän.
- ✓ Joskus hakemuksista huomaa, että kirjoitusinto on jo hiipunut tähän kohtaan päästyä. Älä kuitenkaan luovuta. Toteutuksen kuvauksen perusteella rahoitus loppujen lopuksi myönnetään.
- ✓ Kuvaa päävaiheet loogisesti. Esimerkiksi hankkeen jakaminen työpaketteihin voi olla avuksi.
- ✓ Aikatauluta toimenpiteet selkeästi.
- ✓ Tunnista mahdolliset riskit ja mieti varasuunnitelma.

Vinkit työpakettien kuvaamiseen

- ❑ Jaa hankkeen toteutus työpaketteihin tai vaiheisiin
- ❑ Kuvaa, **mitä** missäkin vaiheessa **tehdään**.
- ❑ Kerro, ketkä työpaketin toteutukseen osallistuvat, jos hankkeessa on monta toteuttajaa.
- ❑ Paljonko työpaketin toteutus maksaa?
 - ❑ Eli kuinka paljon hankkeen palkkaresursseja (htkk tai htv) arvioidaan tarvittavan työpaketin toteutukseen.
 - ❑ Tarvitaanko hankkeen ulkopuolista osaamista (ostopalveluja), muita hankintoja (esim. viestintä, kokeilujen kulut) tai matkakustannuksia.
- ❑ Esitä tavoitteet vaiheittain/työpaketeittain sekä mittarit, miten hankkeen etenemistä seurataan.
- ❑ Kerro mitä kukin vaihe tuottaa ja miten se edistää hankkeen tavoitteen saavuttamista.
 - ❑ tulokset/tuotokset/muutokset suhteessa lähtötilanteeseen.

Täsmävinkit Hyrrän kysymyksiin 3/4

Hankkeen tavoitteet, tulokset, vaikutukset sekä seuranta ja raportointi

- ✓ Aseta selkeät ja mitattavat tavoitteet. Kuvaa, millaisia tuloksia syntyy (esim. tapahtumat, materiaalit, osaaminen).
- ✓ Arvioi vaikutuksia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.
- ✓ Kerro, miten tuloksia seurataan ja raportoidaan.

Hankkeen viestintä ja tiedottaminen

- ✓ Kuvaa, miten hanke ja sen tulokset tehdään näkyviksi. Missä kanavissa näytte: verkkosivut, some, lehdistötiedotteet, tapahtumat.
- ✓ Muista rahoittajan näkyvyys (esim. EU-logot).

Toiminnan jatkaminen ja tuen kohteen ylläpitosuunnitelma

- ✓ Kuvaa, mitä tapahtuu hankkeen päätyttyä ja miten tuotokset (esim. verkkosivut, yhteistyöverkosto) jäävät käyttöön?
- ✓ Jos hankkeessa syntyy pysyvä tuen kohde (esim. rakennus, järjestelmä, verkosto), kerro sen ylläpidosta.

Täsmävinkit Hyrrän kysymyksiin 4/4

Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi ja kestävän kehityksen edistäminen

- ✓ Tunnista, valitse ja perustele keskeiset osa-alueet.
- ✓ Kestävä kehitys koostuu kolmesta pääulottuvuudesta:
 - ✓ **Ympäristöllinen kestävyys**
esim. luonnonvarojen säästäminen, jätteiden vähentäminen, ilmastovaikutusten pienentäminen
 - ✓ **Sosiaalinen kestävyys**
esim. osallisuus, tasa-arvo, paikallisyhteisön hyvinvointi
 - ✓ **Taloudellinen kestävyys**
esim. kannattavuus, pitkäaikainen vaikutus, paikallistalouden tukeminen
- ✓ **Valitse niistä ne, jotka parhaiten liittyvät hankkeeseesi, ja perustele lyhyesti, miten ne toteutuvat.** Ei ole ongelma, jos kaikkia ei voi huomioida – tärkeintä on osoittaa, että asia on harkittu.

Sudenkuoppia tavoitteiden ja vaikuttavuuden määrittelyssä

- ❑ Tarpeen määrittelyssä lähdetään liikkeelle liian laajasta ilmiöstä. → Rajaa siten, että tarpeeseen on mahdollista vastata käytettävissä olevilla resursseilla. Eli ”ratkaistaan asia kerrallaan”.
- ❑ Tarve muuttuu ajassa, joten aiemmat ratkaisut eivät välttämättä enää toimi. → Tarkastele asiaa kohderyhmän silmin
- ❑ Varo retorisia visioita, kuten ”Maaseudun asukkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen” → toteutumista ei voi seurata ja arvioida
- ❑ Tekemistä määritellään tavoitteeksi.
kehitetään, tehdään, tuotetaan
Tavoitteiden täytyy koskea muutoksia. Siihen johtava toiminta ja rahoitus ovat välineitä. → Jos mahdollista, määrittele tavoite tulomuodossa, jolloin se toimii itsesään mittarina.

Millaiset
tavoitteet
pystyt
saavuttamaan?

- ❑ On luvattu liikaa. → Suhteuta toimenpiteet ja tavoitteet käytössä oleviin resursseihin.
- ❑ Toisaalta pohdi, ovatko tavoitteiden saavuttamisen kustannukset oikeassa suhteessa tarpeeseen?
- ❑ Lähtökohdat eivät ole tiedossa. → Pohdi tuloksia ja niiden todentamista jo suunnitteluvaiheessa. Muutos pystyään todentamaan vain, jos lähtökohta on tiedossa.
- ❑ Huom! Valitse mittarit, jotka heijastavat parhaiten hankkeen tavoitteita ja vaikutuksia.

Kustannusten tarpeellisuus ja kohtuullisuus

Kustannusten tarpeellisuus

Mitä tietoa rahoittaja tarvitsee kustannusten arviointiin?

- Jokaiselle kustannukselle löytyy **selkeä yhteys hankkeen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin**.
- Kustannukset syntyvät **vain ja ainoastaan hankkeen toteuttamisesta** – ei muusta toiminnasta.

Näin perustelet hankesuunnitelmassa:

- Kytke kustannukset suoraan hankkeen työvaiheisiin (esim. "koulutuksen toteutukseen tarvitaan ulkopuolinen asiantuntija").
- Vältä yleisluontoisia tai epämääräisiä menoeriä ("muut kulut", "toimistokulut") ilman selitystä.
- Mainitse, jos kyseessä on esimerkiksi pakollinen osa toteutusta (esim. lupamaksut, tekninen asiantuntija).

Esimerkiksi:

"Koulutuspalveluiden ostot liittyvät suoraan hankkeen osaamistavoitteisiin ja ovat välttämättömiä pienten yritysten markkinointiosaamisen kehittämiseksi."

"Hankkeessa tuotettava verkkosivusto toimii hankkeen yhteisen myyntialustan perustana, ja sen toteutus vaatii teknistä osaamista, jota hakijaorganisaatiolla ei ole omasta takaa."

Tukea voidaan myöntää tuettavasta toimenpiteestä aiheutuviin tuen myöntävän viranomaisen hyväksymiin tarpeellisiin ja kohtuullisiin kustannuksiin.
L1325/2022 9 §

Kustannusten kohtuullisuus

Mitä tietoa rahoittaja tarvitsee kustannusten arviointiin?

- Budjetti ei ole paisuteltu suhteessa hankkeen laajuuteen, toimialaan tai vastaaviin hankkeisiin.
- Palveluiden, tuotteiden ja palkkojen hinnat ovat **linjassa markkinahintojen kanssa**.
- Kohtuullisuus osoitetaan esimerkiksi **hintatiedoilla tai tarjouspyynnöillä**.

Näin perustelet hankesuunnitelmassa:

- Selitä, miten kustannusarvio on laadittu: hintatiedot, vertailu vastaaviin hankkeisiin, tarjouskyselyt jne.
- Mainitse, jos kilpailutus tai tarjouspyyntö on tehty (tai tullaan tekemään). Liitä tarjouspyyntö, saadut tarjoukset ja valintapäätös perusteluineen.
- Jos käytetään omaa henkilöstöä, perustele tuntihinnat ja tehtävien sisältö.

Esimerkiksi:

"Kustannusarviot perustuvat alustaviin tarjouksiin kolmelta palveluntarjoajalta sekä aiempiin samankaltaisiin hankkeisiin. Esimerkiksi verkkosivuston toteutuksen hinta on linjassa alan keskihintojen kanssa."

"Henkilöstökulut perustuvat xxxx euron kuukausipalkkaan, joka on julkishallinnon yleisesti käyttämä kohtuullinen taso kehittämissankkeissa."

Tukea voidaan myöntää tuettavasta toimenpiteestä aiheutuviin tuen myöntävän viranomaisen hyväksymiin tarpeellisiin ja kohtuullisiin kustannuksiin.
L1325/2022 9§

Linkkejä hankesuunnittelun tueksi

- [Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027](#) (mmm.fi)
- [Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma](#) (doria.fi)
- [Valintaperusteet](#) (maaseutu.fi)
- Ruokavirasto.fi
 - [Ilmastoyhteistyö](#)
 - [Luonnonvarayhteistyö](#)
 - [Ympäristö- ja ilmastohankkeiden valintakriteerit](#)
 - [Yleishyödylliset ympäristö- ja ilmastoinvestoinnit](#)
 - [Tiedonvälityshankkeet](#)
 - [Koulutushankkeet](#)
- ELY-keskus.fi
 - [Maatalous ja maaseudun kehittäminen](#) (valitse alueellinen sisältö)
 - Maaseudun alueelliset kehittämissuunnitelmat ym. alueelliset linjaukset
- Leader-ryhmät: [Keski-Suomen Leader-ryhmien verkkosivusto](#) HUOM! Valitse oman alueesi Leader-ryhmän sivusto: Jokaisella ryhmällä on omat rahoituslinjaukset ja valintakriteerit.
- [Maaseutu.fi](#)
 - Alueelliset sivut: [maaseutu.fi/keski-suomi](#)
- Maaseutuverkosto.fi
 - Hankerekisteri <https://maaseutuverkosto.fi/hankkeet/>

Kiitos mielenkiinnosta!

Lisätietoja

Keski-Suomen ELY-keskus

Leena Koponen, puh. 0295 026 043

Kaisa Vihinen, puh. 0295 024 061

Keski-Suomen Leader-ryhmät

www.keskisuomenmaaseutu.fi

